

УДК 328:342.821-055.2

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.64.42>

ФЕНОМЕН ГЕНДЕРНОЇ УПЕРЕДЖЕНОСТІ У ПРОПОРЦІЙНИХ ВИБОРЧИХ СИСТЕМАХ ІЗ ВІДКРИТИМИ СПИСКАМИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНЬСЬКА МОДЕЛЬ

Олена Вагіна

*Запорізький національний університет,
факультет соціології та управління, кафедра політології,
вул. Університетська, 66, 69011, м. Запоріжжя, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6526-9559>*

Дослідження присвячено аналізу природи та механізмів вияву гендерної упередженості в умовах пропорційних виборчих систем із відкритими списками. Актуальність теми зумовлена необхідністю подолання бар'єрів у політичному представництві жінок та пошуком оптимальної моделі виборчих систем. У роботі на основі аналізу міжнародного досвіду (зокрема, Литва, Польща та Бразилія) та результатів місцевих виборів 2020 р. в Україні виявлено, що преференційне голосування за відсутності жорстких законодавчих запобіжників не гарантує автоматичного забезпечення гендерної рівності та репрезентативності.

Особливу увагу приділено аналізу гендерної упередженості партійних еліт та впливу соціокультурних стереотипів виборців. Доведено, що специфічні параметри виборчої системи, зокрема високий поріг виборчої квоти (25% в українській моделі), діють як бар'єри, що нівелюють ефект законодавчих гендерних квот. Встановлено, що висока вартість персональних передвиборчих кампаній та обмежений доступ жінок до ресурсів призводять до зниження рівня їхнього представництва у радах вищих рівнів.

У роботі розкрито механізми маніпулятивного розташування кандидаток у списках та практики їхнього вимушеного вибуття вже після завершення виборів внаслідок внутрішньопартійного тиску. Наукова новизна полягає у системному дослідженні взаємодії інституційної побудови виборчої системи, ресурсної нерівності та стереотипних установок як факторів, що зумовлюють гендерну нерівність у представницьких органах. За результатами дослідження сформульовано рекомендації щодо вдосконалення виборчого законодавства для забезпечення фактичної гендерної рівності та репрезентативності, зокрема щодо зниження виборчого порогу та посилення відповідальності партій за маніпуляції з мандатами, що є критично важливим для забезпечення демократичних стандартів у післявоєнний період відновлення України.

Ключові слова: гендерна упередженість, гендерна рівність, відкриті списки, пропорційна виборча система, виборча квота, політична система, електоральні стереотипи, інституційні бар'єри.

Постановка проблеми. Сучасний стан гендерної рівності у політичному представництві відзначається суперечливою динамікою. Поряд з історичними прецедентами обрання жінок на найвищі державні посади (Мексика, Намібія, Північна Македонія) глобальні статистичні дані вказують на сповільнення прогресу. За даними «ООН Жінки» та Міжпарламентського союзу, станом на початок 2025 р. частка жінок-міністрів знизилася до 22,9 % порівняно з 23,3 % у попередньому році [1], а темпи зростання жіночого представництва в національних парламентах стали мінімальними за період з 2017 р. Така стагнація підкреслює нелінійність розвитку та актуалізує переосмислення ефективності сучасних стратегій забезпечення гендерної рівності на виборах.

© Вагіна О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

У контексті цих викликів особливої ваги набуває аналіз гендерної упередженості в умовах пропорційних систем із відкритими списками. Попри очікування, що право виборців самостійно визначати черговість кандидатів сприятиме посиленню впливу громадян на формування персонального складу рад, практика виявила неочевидні наслідки: персоналізація голосу часто стає інструментом витіснення жінок із прохідної частини списків, навіть за наявності жорстких законодавчих квот на етапі висунення кандидатів [2, с. 14].

Для України вивчення цього феномена зумовлено євроінтеграційними зобов'язаннями та досвідом місцевих виборів 2020 р. Перша масштабна апробація відкритих списків висвітлила комплекс системних викликів: від правових колізій у законодавчих формулах до стійких соціокультурних стереотипів [3]. Аналіз механізмів гендерної упередженості в українських реаліях дає можливість верифікувати міжнародний досвід та обґрунтувати необхідність законодавчих змін для запобігання гендерному дисбалансу в представницьких органах влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема гендерної репрезентативності в умовах преференційних систем перебуває в центрі сучасного наукового дискурсу. Звіт «ООН Жінки» [1] висвітлює глобальне домінування чоловіків у владі станом на 2025 р. та підтверджує стійкість структурних бар'єрів, що обмежують ефективність квот, а теоретична праця Т. Новацького [2] доводить, що системи з відкритими списками створюють умови, за яких жінки отримують менше преференційних голосів через підсвідомі або системні упередження виборців.

Особливий інтерес для наукової спільноти становлять дослідження суперечливої ефективності гендерних квот у системах із відкритими списками. Так, П. Куколович [4] на прикладі Польщі аналізує, як персоналізація вибору може нівелювати ефект законодавчих запобіжників через стереотипне сприйняття виборцями політичної спроможності кандидатів. Р. Рагаускас [5], досліджуючи литовський досвід, підкреслює, що гендерна упередженість партійних еліт часто є вагомішим бар'єром для представництва жінок, ніж безпосередній вибір громадян. Подібні тенденції системного опору квотам та застосування маніпулятивних стратегій ґрунтовно проаналізовано на прикладі Бразилії. Зокрема, у роботах Л. Мігеля [6] та М. Гатто [7] розкрито механізми інституційного спротиву квотам та практики висування фіктивних кандидаток.

Українська специфіка місцевих виборів 2020 р. ґрунтовно представлена у звітах Громадянської мережі ОПОРА [8], Українського Жіночого Фонду [9] та Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні [10; 11]. Дослідники В. Лебедюк та Ю. Морозюк фокусуються на суперечливій ролі 25-відсоткового виборчого порогу в контексті регіональних рад [12]. У доповідях та аналітичних матеріалах вітчизняної експертної спільноти [13; 14] значна увага приділяється аналізу переваг та викликів застосування гендерних квот, зокрема проблемі «технічного» висування жінок та практиці примусової відмови від мандатів після завершення голосування.

Центральним вектором наукового пошуку у сфері гендерної репрезентативності є розкриття природи та механізмів гендерної упередженості. Наукова прогалина полягає у відсутності системного аналізу того, як специфічні параметри виборчої системи, зокрема високі пороги для зміни черговості в списках, стають інструментами легітимізації гендерної упередженості, що дає змогу соціокультурним стереотипам домінувати над принципами рівності.

Потребує глибшого обґрунтування диференціація джерел упередженості: якщо вплив електоральних стереотипів на вибір громадян частково вивчений, то механізми гендерної упередженості партійних еліт залишаються поза увагою. Це стосується стратегій

маніпулятивного розташування кандидаток у списках та практики примусової відмови від мандатів після виборів внаслідок внутрішньопартійного тиску. Отже, саме природа гендерної упередженості як багатофакторного явища, що зумовлюється взаємодією ресурсної нерівності, стереотипних установок та моделі виборчої системи, становить маловивчену частину проблеми, на розв'язання якої спрямовано це дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз механізмів гендерної упередженості в умовах пропорційних систем із відкритими списками та оцінка впливу інституційних, ресурсних і соціокультурних чинників на рівень фактичної гендерної репрезентативності.

Для досягнення мети передбачено вирішення таких завдань:

- проаналізувати вплив преференційних систем на політичне представництво жінок на основі досвіду Литви, Польщі та Бразилії;
- дослідити результати місцевих виборів 2020 р. в Україні в контексті застосування відкритих списків та специфіки встановленого порогу виборчої квоти;
- розкрити чинники гендерної упередженості за преференційного голосування, зумовлені взаємодією інституційних параметрів, ресурсів та соціокультурних стереотипів;
- сформулювати рекомендації щодо вдосконалення виборчого законодавства для забезпечення фактичної гендерної рівності та репрезентативності представницьких органів.

Виклад основного матеріалу. Гендерну упередженість у преференційному голосуванні доцільно розглядати у двох взаємопов'язаних вимірах. У широкому сенсі – це інтегрована система соціокультурних стереотипів та суб'єктивних установок як електорату, так і партійного керівництва. Для виборців – це сприйняття жінок як менш компетентних або позбавлених необхідних лідерських якостей; це специфічний стан свідомості виборців, що визначає їхню електоральну поведінку. Для партійних еліт гендерна упередженість полягає у недооцінці політичної перспективності кандидаток, що трансформується у стратегії рекрутингу, маніпулятивне розташування осіб у списках та обмеження доступу до ключових ресурсів. У вузькому, інструментальному значенні гендерна упередженість проявляється як статистично значуще зниження шансів кандидаток на отримання мандата внаслідок реконфігурації списку за результатами персоналізованого вибору.

На відміну від систем із закритими списками, де гендерний баланс регулюється нормативними принципами чергування («зебра» або «блискавка») [3, с. 4], відкриті списки переносять акцент із міжпартійної конкуренції на внутрішньопартійну боротьбу [6, с. 201; 7, с. 93]. У такій системі кандидати від однієї партії стають прямими конкурентами, що змушує їх зосереджувати зусилля на розбудові персонального політичного капіталу. Емпіричні дослідження підтверджують, що внутрішньопартійна боротьба в системі відкритих списків має прихований гендерно упереджений характер через нерівний доступ суб'єктів до ключових ресурсів [9, с. 47; 15, с. 7]. В таких умовах кандидати-чоловіки часто мають перевагу завдяки тривалій присутності в публічному просторі та доступу до фінансових мереж [16].

Жінки ж зіштовхуються з подвійним бар'єром: необхідністю доводити свою електоральну спроможність партійному керівництву на етапі висунення та протидіяти стереотипам виборців, схильних надавати лідерству маскуліних характеристик [10, с. 19]. Таким чином, відкритість списків може де-факто актуалізувати приховані механізми витіснення жінок, перетворюючи персоналізоване голосування на фільтр, що нівелує дію квот. Емпіричні дані Литви, Польщі та Бразилії підтверджують, що преференційне голосування часто функціонує як механізм корекції партійних рішень, витісняючи кандидаток із прохідних позицій [4, с. 224; 6, с. 201; 17].

Литовська модель змішаної паралельної системи з правом виборця надати до п'яти персональних преференцій [17] наочно демонструє динаміку зміщення кандидаток у партійних рейтингах. Аналіз виборчих циклів (2008–2016 рр.) фіксує сталу тенденцію: жінки отримують у середньому на 7 % менше преференційних голосів, ніж чоловіки з ідентичними показниками політичного досвіду та ресурсного забезпечення [5, с. 1]. Цей дефіцит преференцій зумовлений як соціокультурними стереотипами, так і об'єктивною ресурсною перевагою чоловіків-депутатів, які мають вищий базовий рівень впізнаваності.

У литовському контексті преференційне голосування часто стає інструментом електоральної корекції партійних пріоритетів, за допомогою якого виборці намагаються відновити звичну патріархальну ієрархію, зміщуючи жінок на нижчі позиції. Показовим є приклад Соціал-демократичної партії, яка висунула збалансований список (п'ять жінок у першій десятці) та запровадила статутну квоту (60 %) [17]. Попри активну підтримку гендерного балансу партійним керівництвом, результати голосування виявили стійку тенденцію електоральної поведінки: виборці через механізм преференцій змістили більшість кандидаток за межі прохідної частини списку. Це підтверджує наявність структурного розриву між партійними стратегіями та консервативною поведінкою електорату: за відсутності жорстких законодавчих запобіжників відкриті списки дають змогу виборцям легітимізувати гендерні стереотипи, трансформуючи їх у конкретний результат розподілу мандатів.

Польська практика ілюструє суперечність між кількісним представництвом жінок у списках та реальною можливістю отримання мандатів. Після запровадження у 2011 р. 35-відсоткової гендерної квоти [18] кількість кандидаток зросла майже вдвічі (з 23 % у 2007 р. до 43,54 % у 2011 р.), проте частка жінок у Сеймі збільшилася лише незначно (з 20,4 % до 23,9 %) [4, с. 224]. Основною причиною такого розриву є відсутність нормативно закріплених правил чергування кандидаток у списках [3, с. 8].

За повної свободи партійного керівництва у визначенні черговості жінок часто включають до списків номінально – для виконання вимоги закону, але на непрохідні позиції. В умовах польської моделі з одним преференційним голосом виборець інтерпретує (підсвідомо або раціонально) низьке місце кандидатки як сигнал про її другорядність для партії. Це підсилює гендерну упередженість: виборці не бажають втрачати свій єдиний голос на кандидатів, які не розглядаються партією як пріоритетні [19, с. 115], віддаючи перевагу діючим депутатам-чоловікам [20, с. 66]. Статистика виборчих циклів у Польщі підтверджує, що за відсутності правил чергування 35-відсоткова квота в списках трансформується лише у 24–28 % реальних мандатів у Сеймі [19, с. 117].

Поєднання законодавчих гендерних квот із системою відкритих списків у Польщі призвело до парадоксального результату: зростання кількості жінок у списках посилило конкуренцію між ними за обмежену увагу виборця, водночас позиції чоловіків-лідерів залишилися майже непохитними. Це дає можливість стверджувати, що відкриті списки за наявності лише одного голосу та відсутності правил чергування діють як додатковий фільтр, що нівелює ефект законодавчих квот та консервує ієрархічну структуру партійних списків.

Бразильський досвід демонструє специфічну модель гендерної упередженості, де бар'єром для представництва жінок виступають не електоральні вподобання, а внутрішньопартійний розподіл ресурсів. Дослідження М. Гатто свідчать про наявність позитивної упередженості серед виборців, які готові підтримувати кандидаток, проте цей потенціал нівелюється на етапі рекрутингу та фінансування кампаній [7, с. 96].

В умовах відкритих списків та жорсткої внутрішньопартійної конкуренції ключовим чинником успіху є обсяг індивідуального виборчого фонду. Патріархально орієнтовані партійні еліти обмежують доступ жінок до ресурсів, реєструючи їх у списках

номінально – лише для формального виконання 30-відсоткової квоти [15, с. 3; 16]. Такі «технічні кандидатки» позбавлені реального фінансування, що закріплює домінування чоловіків. Тривале представництво жінок у Палаті депутатів Бразилії на рівні 10–15 % свідчить про те, що за умови відсутності механізмів нормативно визначеного розподілу коштів відкриті списки лише консервують домінування чоловічих еліт [7, с. 92]. Зростання жіночого представництва до 18 % за результатами виборів 2022 р. стало результатом не зміни вподобань виборців, а прямого судового втручання, що зобов'язало партії забезпечити пропорційне фінансування кампаній жінок [7, с. 121; 15, с. 9; 21, с. 442]. Досвід Бразилії підтверджує: у системах із відкритими списками подолання ресурсної нерівності є критичною умовою для конвертації суспільної підтримки в реальні мандати.

Порівняння розглянутих моделей висвітлює різні рівні взаємодії інституційних бар'єрів та суспільних настанов. У Литві та Польщі виборча система переважно віддзеркалює консерватизм виборців та/або партійних еліт, що через механізм преференцій чи ієрархічну структуру списків математично знижує шанси жінок. Натомість досвід Бразилії є специфічним: за умови наявного суспільного запиту на жіноче представництво головним бар'єром стає структурна упередженість у розподілі фінансових ресурсів.

Отже, результативність гендерного представництва залежить не від самого факту наявності квот, а від запровадження інституційних запобіжників, здатних нівелювати різні форми гендерної упередженості: від обов'язкових правил чергування для обмеження дискримінації з боку партійних еліт до правових гарантій паритетного розподілу ресурсів.

Місцеві вибори 2020 р. в Україні стали першою апробацією Виборчого кодексу, який запровадив пропорційну систему з відкритими списками та 40-відсоткову гендерну квоту з обов'язковим чергуванням: щонайменше двоє кандидатів кожної статі у п'ятірці (ст. 219 ВКУ) [22]. Проте архітектура системи містила елементи, що актуалізували гендерну упередженість як на етапі партійного рекрутингу, так і під час електорального вибору.

Ключовим механізмом став 25-відсотковий поріг виборчої квоти для зміни черговості кандидатів у списку (ст. 259 ВКУ) [22]. Ця норма мала суперечливий вплив. З одного боку, високий поріг діяв як інституційний запобіжник: він захистив квотні позиції жінок від витіснення ресурсними конкурентами-чоловіками, які не змогли набрати необхідну кількість преференцій. Звіт Українського Жіночого Фонду констатує, що «результати виборів корелюють із тим, як політичні партії розміщували жінок і чоловіків у списках, водночас для жінок позиції у списках були менш вигідними» [9, с. 57]. Система забезпечила збереження квотних позицій попри ресурсну перевагу окремих кандидатів, фактично заблокувавши можливість радикального перегляду списку виборцями та прояву їхніх можливих гендерних упереджень.

З іншого боку, 25-відсотковий поріг став бар'єром для подолання упередженості партійних еліт. Оскільки зазначену межу перетнули лише 20,3 % обраних депутатів [12, с. 72], списки фактично функціонували як закриті. Це обмежило можливості тих кандидаток, яких партійне керівництво (77,5 % якого – чоловіки [23]) свідомо ставило на нижчі, менш вигідні позиції в межах квотних п'ятірок. В умовах, коли майже половина місць в обласних радах (47,1 %) була розподілена за фактично закритими списками через непереборність 25-відсоткового порогу [13], партійна черговість стала ключовим фактором отримання мандата, і частина жінок була позбавлена реальної можливості покращити позиції за рахунок підтримки виборців.

Гендерна упередженість партійних еліт проявилася у маніпулятивному висуванні «технічних кандидаток» із подальшою примусовою відмовою їх від мандатів: 63% осіб, що вибули зі списків до міських рад м. Києва та обласних центрів після реєстрації, становили

жінки [8]. На відміну від досвіду Литви, де преференції виборців є дієвим інструментом коригування рейтингу, українська модель зробила електоральні вподобання – як позитивні, так і негативні – статистично малозначущими для фінального розподілу мандатів.

Аналіз результатів виявив чітку кореляцію: частка жінок скорочується зі зростанням статусу ради (від 41 % у сільських громадах до 28,4 % в обласних [8]). У радах із ширшими повноваженнями соціокультурні стереотипи та ресурсна нерівність стають критичними бар'єрами. Трикратне зростання доходів місцевих бюджетів унаслідок децентралізації підвищило привабливість мандатів для чоловіків-бізнесменів [23], чия здатність інвестувати у персональну агітацію посилює витіснення жінок, які мають обмежений доступ до капіталу [9, с. 17, 47].

Стійкість гендерної упередженості підтверджують і результати виборів голів громад, які відбувалися за мажоритарною системою: жінки здобули лише 16,85 % посад [24], а серед міських голів цей показник був ще меншим – 9,3 % [11, с. 60], причому в обласних центрах не перемогла жодна кандидатка [14]. Це підкреслює стійкість соціокультурних бар'єрів на вищих рівнях політичної ієрархії, де кандидатки стикаються з агресивним середовищем (сексизмом, кібербулінгом) та ігноруванням професійних якостей з боку медіа [8; 10, с. 21, 25]. За відсутності нормативних запобіжників гендерна упередженість виборців та партійних еліт залишається визначальним чинником, що обмежує представництво жінок на керівних посадах.

Українська модель продемонструвала обмежену здатність до подолання системної гендерної упередженості. 25-відсотковий поріг фактично перетворив списки на напівзакриті, де представництво жінок залежало від лояльності партійного керівництва, а не від електоральної підтримки. Ефективність квот нівелюється ресурсною нерівністю та практикою «технічного» висування. Таким чином, відкриті списки в Україні стали механізмом легітимізації рішень партійних еліт, а не інструментом реального впливу громадян на гендерний склад представницьких органів.

Трансформація виявлених системних бар'єрів у дієві механізми забезпечення гендерної рівності потребує комплексного реформування виборчого законодавства. Пріоритетним кроком має стати перегляд параметрів преференційної системи, зокрема суттєве зниження виборчого порогу до 5–10 % або його повне скасування, що дасть можливість кандидаткам із реальною підтримкою громад ефективно конкурувати з ресурсними опонентами [13; 25]. Важливим елементом забезпечення гендерного балансу на всіх етапах виборчого циклу є запровадження норми про заміщення вакантного мандата особою тієї ж статі, що унеможливить практику маніпулятивного використання «технічних кандидаток» для формального виконання квот [9, с. 77; 11, с. 30]. Нейтралізація ресурсної нерівності вимагає перегляду розміру виборчої застави у невеликих громадах та встановлення жорстких лімітів на рекламні витрати, що змістить акцент із фінансових можливостей суб'єктів на змістовну політичну конкуренцію [9, с. 77–78]. Водночас правова система потребує легалізації визначень сексизму та кібербулінгу із запровадженням адміністративної відповідальності за такі прояви під час виборчого процесу [14]. Реалізація цих запобіжників є критично важливою для забезпечення демократичних стандартів та інклюзивності представницьких органів у післявоєнний період відновлення України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду підтверджує, що гендерна упередженість у преференційних виборчих системах є складним інституційним викликом. Відкриті списки без жорстких запобіжників не гарантують автоматичного забезпечення гендерної репрезентативності, а часто стають інструментом легітимізації патріархальних структур через імітацію вільного

волевиявлення. Ефективність законодавчих гендерних квот прямо залежить від моделі виборчої системи, зокрема від висоти порогу виборчої квоти, що визначає реальну здатність виборців впливати на персональний склад представницьких органів.

Дослідження виявило спільну для розглянутих країн закономірність: у громадах із високим рівнем ресурсної конкуренції виборці частіше демонструють гендерно-упереджену поведінку на користь чоловіків. Цей ефект підсилюється стратегіями партійних еліт, які використовують практику примусової відмови обраних жінок від мандатів на користь наступних у списку чоловіків. Український досвід 2020 р. довів, що 25-відсотковий преференційний поріг у поєднанні з обмеженим доступом жінок до фінансування фактично заблокував потенціал відкритих списків як соціального ліфта.

Для України подолання цих бар'єрів є критичним у контексті післявоєнного відновлення, що потребує максимальної гендерної репрезентативності. Пріоритетними напрямками реформування мають стати зниження або скасування порогу виборчої квоти, запровадження норми про заміщення вакантних мандатів особами тієї ж статі, встановлення лімітів на вартість агітації та законодавча протидія сексизму й кібербулінгу. Лише через комплексне посилення юридичної відповідальності партій та нейтралізацію ресурсної нерівності можливо забезпечити демократичну інклюзивність представницьких органів.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні регіональної специфіки проявів гендерної упередженості в Україні, зокрема впливу місцевих бізнес-еліт на формування персональних преференцій виборців. Окремої уваги потребує аналіз медійного дискурсу як інструмента відтворення стереотипів, що визначають електоральний вибір. Науковий пошук у цих напрямках має створити підґрунтя для перетворення жінок із «технічних кандидаток» на повноправних суб'єктів політичного впливу в межах прозорої та справедливої виборчої системи.

Список використаної літератури

1. Political leadership roles in 2025: Men continue to dominate. *UN Women*. 11.03.2025. URL: <https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2025/03/political-leadership-roles-in-2025-men-continue-to-dominate>.
2. Nowacki T. The Gender Gap in Political Careers Under Proportional Representation. *The Journal of Politics*. 2025. DOI: 10.1086/735871. URL: https://tobiasnowacki.com/files/pr_gendergap_jmp.pdf.
3. Towards gender balance in the European elections Electoral quotas – What can they achieve? *European Parliament*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751447/EPRS_BRI\(2023\)751447_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751447/EPRS_BRI(2023)751447_EN.pdf).
4. Kukołowicz P. Do Voters Read Gender? Stereotypes as Voting Cues in Electoral Settings. *Polish Sociological Review*. 2013. № 182 (2). P. 223–238. URL: <https://polish-sociological-review.eu/pdf-125669-53683?filename=53683.pdf>.
5. Ragauskas R. Party-Determined Viability and Gender Bias in Open-List Proportional Representation Systems. *Politics & Gender*. 2019. № 17. P. 1–27. DOI: 10.1017/S1743923X19000448.
6. Miguel L.F. Political Representation and Gender in Brazil: Quotas for Women and their Impact. *Bulletin of Latin American Research*. 2008. № 27. P. 197–214. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1470-9856.2008.00263.x>.
7. Gatto Malu A.C. Consistent resistance and gradual change: The case of Brazil. *Resistance to Gender Quotas in Latin America*. Oxford: Oxford Academic, 2025. P. 91–124. DOI: <https://doi.org/10.1093/9780198935346.003.0005>.

8. Експрес-огляд результатів місцевих виборів: партійність та гендерна складова. *Громадянська мережа ОПОРА*. URL: <https://oporaua.org/vybory/ekspres-oglyad-rezultativ-mistsevikh-viboriv-partiinist-ta-genderna-skladova-22612>.
9. Фінальний звіт за результатами гендерного моніторингу місцевих виборів в Україні 2020 року. *Український Жіночий Фонд*. URL: <https://uwf.org.ua/finalnij-zvit-za-rezultatami-gendernogo-monitoringu>.
10. Gender Analysis of Ukraine's Electoral and Political Process. *International Foundation for Electoral Systems*. 2019. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/10/IFES-Gender-Assessment-Ukraine-v1-2019-09-30-Eng.pdf>.
11. Місцеві вибори 2020 року в Україні: звіт за підсумками виборів. *IFES Ukraine*. 2021. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2021/02/IFES-Post-Election-Report-2020-Local-Elections-v1-2021-2-17-UKR.pdf>.
12. Lebediuk V., Moroziuk Y. Party Nomination and Legislative Gender Quotas in the 2020 Local Elections in Ukraine: The case of Rivne Regional Council. *Slovak Journal of Political Sciences*. 2024. Vol. 24. № 1. P. 55–80. DOI: 10.34135/sjps.240103.
13. Соболевська А., Овчаренко А. Запропоновані зміни до Виборчого кодексу: хто контролюватиме мандати? *VoxUkraine*. URL: <https://voxukraine.org/en/proposed-amendments-to-the-electoral-code-who-would-control-the-mandates>.
14. Марценюк Т., Тишко І. Переваги та виклики застосування гендерної квоти під час місцевих виборів 2020 року в Україні. *Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва*. URL: <https://dif.org.ua/article/perevagi-ta-vikliki-zastosuvannya-gendernoї-kvoti-pid-chas-mistsevikh-viboriv-2020-roku-v-ukraini>.
15. Tosi N. Gender-Based Quotas, Parity, and Elections: An Empirical Study of the 2020 Legislative Municipal Elections in the State of São Paulo, Brazil. *Policy Perspectives*. 2025. № 32. P. 1–28. DOI: 10.4079/pp.v32i0.4.
16. Queiroz Ch. Electoral model and party dynamics harm women's chances in politics. *Revista Pesquisa FAPESP*. 2024. URL: <https://revistapesquisa.fapesp.br/en/electoral-model-and-party-dynamics-harm-womens-chances-in-politics>.
17. Purvaneckienė G. A gender perspective of the parliamentary elections in Lithuania. *The Progressive Post*. 2020. URL: <https://feps-europe.eu/a-gender-perspective-of-the-parliamentary-elections-in-lithuania>.
18. Gender Equality Index. Poland in 2025 edition. *European Institute for Gender Equality*. URL: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/country/PL>.
19. Tomczak Ł., Iwański R., Zawadzka K. Voters' Attitudes towards the Gender Quota System in Elections in Poland and the Possibility of Its Modification. *Historia i Polityka*. 2023. 46 (53). P. 105-120. DOI: 10.12775/HiP.2023.033.
20. Górecki M.A., Kukołowicz P. Gender quotas, candidate background and the election of women: A paradox of gender quotas in open-list proportional representation systems. *Electoral Studies*. 2014. Vol. 36. P. 65-80. DOI: 10.1016/j.electstud.2014.06.009.
21. Dos Santos P. Gendered path dependency: women's representation in 20th-century Brazil. *European Journal of Politics and Gender*. 2021. Vol 4, no 3. P. 441–458. DOI: 10.1332/251510821X16236819716267.
22. Виборчий кодекс України : Закон України від 19.12.2019 р. № 396-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.
23. Dvornichenko D. Women's Participation in Politics in Ukraine. *German Marshall Fund*. 2023. URL: <https://www.gmfus.org/news/womens-participation-politics-ukraine>.
24. Аналітичні відомості про обраних міських, селищних, сільських голів на поточну дату. *Центральна виборча комісія України*. URL: https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/pvm148pt001f01=695pt00_t001f01=695rej=0pstr=5.html.

25. Ukraine: Analytical note on legislative initiatives on changing electoral systems for local and parliamentary elections. *The European Platform for Democratic Elections*. URL: <https://epde.org/?news=analytical-note-on-legislative-initiatives-on-changing-electoral-systems-for-local-and-parliamentary-elections..>

THE PHENOMENON OF GENDER BIAS IN OPEN-LIST PROPORTIONAL REPRESENTATION SYSTEMS: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND THE UKRAINIAN MODEL

Olena Vahina

*Zaporizhzhia National University,
Faculty of Sociology and Management, Department of Political Science,
Universytetska Str., 66, 69011, Zaporizhzhia, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6526-9559>*

The study is devoted to the analysis of the nature and mechanisms of gender bias within proportional representation systems with open lists. The relevance of the topic is driven by the need to overcome barriers to women's political representation and the search for an optimal electoral system model. Based on an analysis of international experience (Lithuania, Poland, and Brazil) and the results of the 2020 local elections in Ukraine, the paper reveals that preferential voting, in the absence of robust safeguards, does not automatically guarantee substantive gender equality and representativeness.

Particular attention is paid to the analysis of gender bias among party elites and the impact of sociocultural stereotypes of voters. It is proven that specific electoral system parameters, notably the high electoral quota threshold (25% in the Ukrainian model), act as barriers that neutralize the effect of legislative gender quotas. It is established that the high cost of individual election campaigns and women's limited access to resources lead to a decrease in their representation in higher-level councils.

The paper explores mechanisms of manipulative candidate placement on lists and the practices of their forced withdrawal after the elections conclude due to intra-party pressure. Scientific novelty lies in the systematic study of the interaction between the institutional architecture of the electoral system, resource inequality, and stereotypical attitudes as factors determining gender inequality in representative bodies. Based on the research findings, recommendations are formulated for improving electoral legislation to ensure substantive gender equality and representativeness, specifically regarding lowering the electoral threshold and increasing party accountability for mandate manipulation, which is critical for ensuring democratic standards in the post-war recovery period of Ukraine.

Key words: gender bias, gender equality, open lists, proportional representation system, electoral quota, political system, electoral stereotypes, institutional barriers.

Дата першого надходження статті до видання: 21.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026